

MINISZTERELNÖKSÉG
KÖZIGAZGATÁSI ÁLLAMTITKÁR

**Dr. Sulyok Tamás úr,
az Alkotmánybíróság elnöke és**

**Tárgy: III/02030/2020. számon folyamatban
lévő bírói kezdeményezés**

Iktatószám: JHÁT-PDF/ 2x / 1 /2021

**Dr. Bitskey Botond úr,
az Alkotmánybíróság főtitkára
részére**

Alkotmánybíróság

Budapest
Donáti utca 35-45.
1015

Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Főtitkár Úr!

Az Alkotmánybíróság honlapjára felkerült a III/02030/2020. számú indítvány, melyben a bíróság indítványozta egyes közigazgatási tárgyú törvények módosításáról, valamint ingyenes vagyonszerzésről szóló 2020. évi XXX. törvény (a továbbiakban: Módtv.) 33. §-ának (5) bekezdésével bevezetett, az anyakönyvi eljárásról szóló 2010. évi I. törvény (a továbbiakban: At.) 2020. május 29. napjától hatályos 101/A. § (2) bekezdése azon rendelkezésének, hogy – *[...] a hatályba lépése előtt indult és folyamatban lévő eljárásokban, valamint a megismételt eljárásokban is alkalmazni kell* – alaptörvény-ellenességének megállapítását, továbbá az alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazásának kizárását az előtte folyamatban lévő perben.

Az indítványozó bíróság szerint az At. 101/A. § (2) bekezdésében szabályozott hatályba léptető rendelkezés, mely a hatályba lépése előtt indult és folyamatban lévő eljárásokban, valamint a megismételt eljárásokban is alkalmazni rendeli a születési nem megváltoztatási tilalmát kimondó módosító rendelkezéseket, sérti az Alaptörvény B) cikkének (1) bekezdésében foglalt jogállamiság, valamint az abból fakadó jogbiztonság követelményét, a visszaható hatályú jogalkotás tilalmát, illetve az Alaptörvény XXIV. cikkében rögzített tisztességes eljáráshoz való jogot, így az alaptörvény-ellenes.

Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 57. §-ának (1b) bekezdésében foglaltak alapján az ügyvel kapcsolatos álláspontomról az alábbiakban tájékoztatom a tisztelt Alkotmánybíróságot.

1. Magyarországon az állami anyakönyvezés alapjait az állami anyakönyvekről szóló 1894. évi XXXIII. törvény cikk teremtette meg, melynek 1. §-a értelmében a törvény cikk szerinti

állami anyakönyvek a születések, házasságok és halálesetek közhitelű nyilvántartására és tanúsítására szolgáltak. Az At. a korábban hatályos szabályozással, az anyakönyvekről, a házasságkötési eljárásról és a névviselésről szóló 1982. évi 17. törvényerejű rendelettel egyezően – a családjogi anyagi jogi szabályai szerint az ember családi kapcsolatait meghatározó, – a születéssel, a házasságkötéssel, a bejegyzett élettársi kapcsolat létesítésével, valamint a halálesettel összefüggő, törvényben meghatározott adatokat, illetve az ezekkel kapcsolatos változásokat határozza meg olyan adatként, amelyet az anyakönyvnek tartalmaznia kell. Az anyakönyv deklaratív hatályú nyilvántartás, arra szolgál, hogy a törvényben meghatározott anyakönyvi eseményeket, illetve az azokkal kapcsolatos adatokat regisztrálja, továbbá ellenkező bizonyításig közhitelűen tanúsítsa a benne foglalt adatok alapjául szolgáló, már bekövetkezett események megtörténtét. Ez az első állami nyilvántartás, amely az egyént élve születésétől kezdve nyilvántartja. Minden más állami nyilvántartásnak az anyakönyv közvetlen vagy – a személyiadat- és lakcímnnyilvántartáson keresztül – közvetett adatforrása, így az At. által meghatározott fogalomnak megfelelően nyilvántartásba vett adat determinálja más nyilvántartások adattartalmát is.

2. A Módtv.-vel módosított At. 2020. május 29-étől bevezette a születési nem fogalmát. A születési nem eszerint az elsődleges nemi jelleg, illetve kromoszóma alapján meghatározott biológiai nemet foglalja magában. A módosítás – figyelemmel az állami anyakönyvezés elsődleges céljára – egyértelmű helyzetet teremtett azáltal, hogy az anyakönyv a biológiai nemből levezetett születési nemet tartja nyilván. A születési nem mint a személyazonosító adatok nyilvántartásának új eleme egy nem megváltoztatható tényhelyzetet rögzít. Mindazon jogok és kötelezettségek, amelyeket jogrendszerünk a biológiai nemhez társít, e meg nem változtatható tulajdonsághoz és nem az azt csupán deklaráció nyilvántartási adatahoz kötődnek. A jogalkotó álláspontom szerint az Alaptörvényből fakadó jogalkotási kötelezettségének tett eleget a szabályozás megalkotásakor, hiszen az egyén emberi méltóságából eredő magánszférához való jogának védelmét illetően az egyén nemi identitása és annak kibontakoztatása a személyiség olyan elemét képezi, amellyel összefüggésben az államnak elsősorban be nem avatkozási kötelezettségének kell eleget tennie. A jogalkotó a biológiai nemnek megfelelő adat állami regisztrálásával és következetes nyilvántartásával egyúttal a testi és lelki egészség védelmét segíti elő, figyelemmel arra, hogy az orvosi diagnózis felállítása során elengedhetetlen információ lehet a beteg biológiai nemének ismerete, amely egy téves diagnózis esetén a beteg életének megmentését is befolyásolhatja.

3. A 34/2014. (XI. 14.) AB határozat az Alkotmánybíróság Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésén alapuló gyakorlatát a következők szerint összegezte: „A jogállamiság egyik legfontosabb alkotóeleme a jogbiztonság, amely – egyebek között – megköveteli, hogy a jogalanyoknak meglegyen a tényleges lehetőségük arra, hogy magatartásukat a jog előírásaihoz tudják igazítani, ennek érdekében a jogszabályok a kihirdetésüket megelőző időre nézve ne állapítsanak meg kötelezettséget, illetőleg valamely magatartást visszamenőleges hatállyal ne minősítsenek jogellenesnek”.

Az indítványozó álláspontja szerint a „felperes transznemű, nem azonosul a születésekor bejegyzett nemével, amelyet a nem-és névváltozásra vonatkozó kérelméhez csatolt pszichológiai és pszichiátriai szakvélemények is alátámasztanak. 2019-ben a tranzíció folyamatába is belekezdett, bízva abban, hogy neme, és ehhez kapcsolódóan utóneve megváltoztatható, mivel ezt a módosítást megelőző jogszabályi környezet lehetővé tette. Mindez azt igazolja, hogy a felperes a korábbi megengedő jogi szabályozásban bízva indított el egy orvosi beavatkozások sorozatából álló nemi átalakulási folyamatot, amely anyagi jogi jogviszony kérelme benyújtásakor fennállt”.

Az Alkotmánybíróság gyakorlata töretlen a tekintetben, hogy önmagában az, hogy a jogalanyok másként cselekedtek volna, ha előre láthatták volna, hogy egy jogszabály miként módosul, nem ad módot a jogbiztonság címén az alaptörvény-ellenesség megállapítására. A határozatok rámutattak, hogy a visszaható hatályú jogalkotás tilalmának ilyen kiterjesztő értelmezése alkotmányjogi alapokon nem indokolható [4/2020. (I. 29.) AB határozat [22], 16/2014. (V. 22.) AB határozat [32]].

4. Az At. folyamatban lévő és megismételt eljárásokban alkalmazni rendelt, a Módtv. által megállapított, illetve módosított vonatkozó rendelkezései nem állapítanak meg kötelezettséget, nem korlátoznak alapjogot, s nem minősítenek valamely magatartást jogellenesnek sem visszamenőleges hatállyal, sem a jövőre nézve. A születési nem mint biológiailag meghatározott, meg nem változtatható tényhelyzet az ember jogképessége keletkezése pillanatától adott. Az e tényhelyzethez kapcsolódó jogokat és kötelezettségeket pedig nem a Módtv. által megállapított, illetve módosított rendelkezések keletkeztetik. Következésképpen ezek – a jogképesség kezdetétől megváltoztathatatlanul adott tényhelyzetet rögzítő szabályok – tekintetében fogalmilag kizárt a jogállamiság elvéből eredő jogbiztonság követelményének sérelme, s ekként a visszaható hatályú jogalkotás tilalmába való ütközés, hiszen nem kerül sor kötelezettség megállapítására, illetőleg valamely magatartást visszamenőleges hatállyal történő jogellenessé minősítésére. Kiemelendő, hogy önmagában a folyamatban lévő eljárásokat érintő szabályozás az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint sem jelenti alaptörvény-ellenesség megvalósulását.

5. Fontos hangsúlyozni, hogy a nemi átalakító beavatkozások elvégzése a korábbi szabályozás mellett sem képezte az anyakönyvbe bejegyzett nem megváltoztatásának a feltételét, így a korábbi anyakönyvi szabályozási környezet sem sarkallhatott arra senkit, hogy a nemi identitásából fakadóan orvosi beavatkozások sorozatának vesse alá magát. Ez az egyén szabad elhatározásából fakadhatott, amit semmilyen jogszabályi rendelkezés nem befolyásolt. A mindenkori anyakönyvi jogi szabályozás és a nemi átalakító beavatkozások között tehát semmilyen kapcsolat nincs, és ilyen kapcsolat a támadott rendelkezés hatálybalépését megelőzően sem létezett.

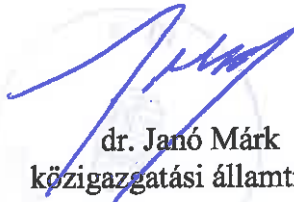
Mindezen indokok alapján a szabályozás hatálybalépésekor szükséges volt rögzíteni, hogy az érintett rendelkezések a folyamatban lévő és megismételt eljárásokban is alkalmazandóak.

Álláspontom szerint tehát a támadott törvényi rendelkezés az Alaptörvénnyel – a fentiek alapján – összhangban áll.

Kérem tájékoztatásom szíves elfogadását.

Budapest, 2021. január „ 12 ”

Tisztelettel:

dr. Janó Márk
közigazgatási államtitkár